

Lena Frilund

ISBN: 978-952-7099-23-0

Copyright: Lärum-förlaget Ab

Författare: Lena Frilund

Redaktör Fredrika Nyqvist

Illustratör: Hanna Björkqvist

Layout: Kustmedia

Tryck: KTMP 2020

Publikationen har utgivits med stöd från Brita Maria Renlunds stiftelse

Kopieringsförbud!

Detta verk är skyddat av upphovsrättslagen och det får inte kopieras.

Information och beställningar:

Lärum-förlaget Ab

Storalånggatan 60

65100 Vasa

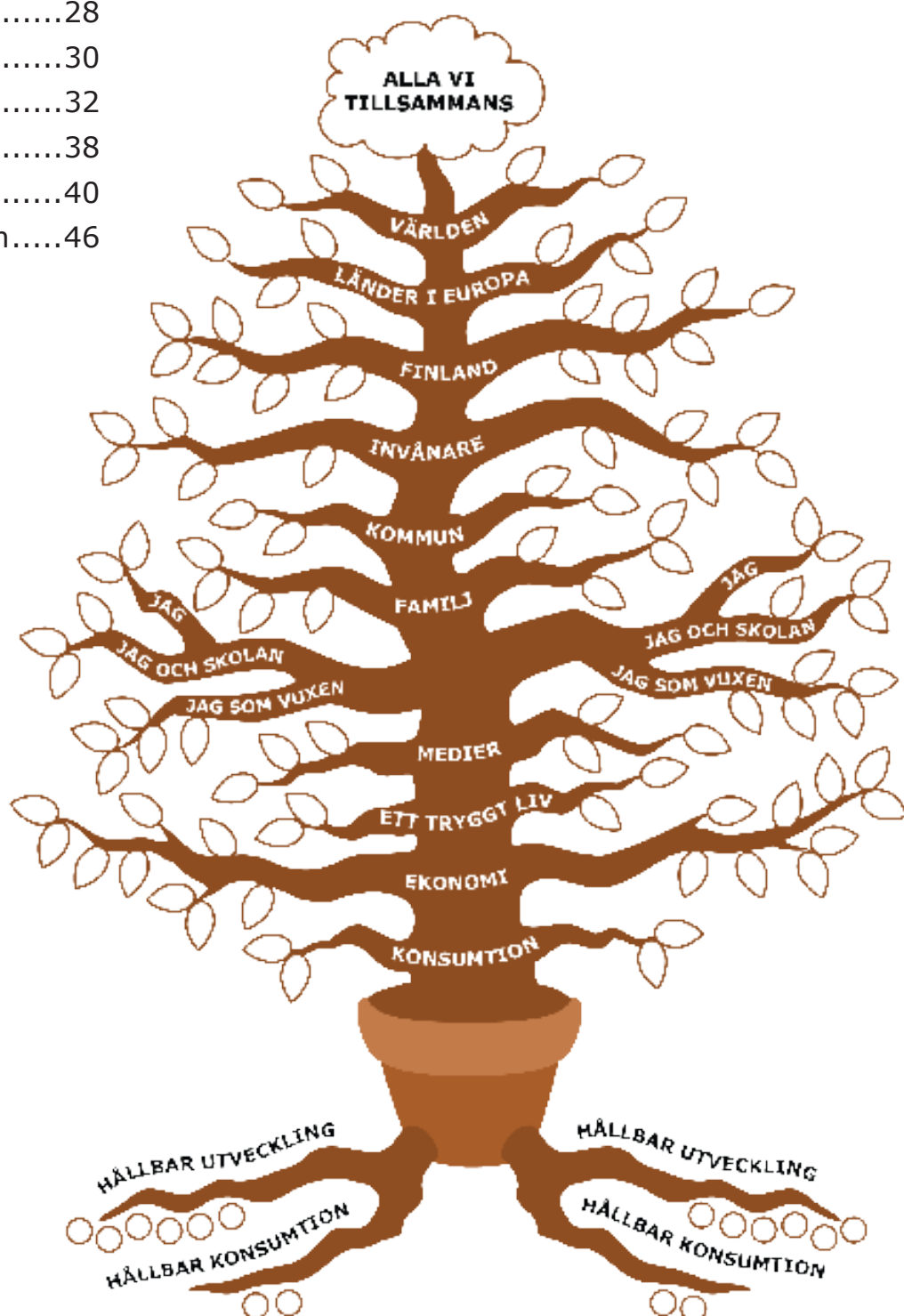
Tfn 040-6539776

shop.larum.fi

forlaget@larum.fi

Innehåll

Världen	4
Länder i Europa	6
Finland	8
Invånare	12
Kommun	16
Familj	18
Jag	20
Jag och skolan	22
Jag som vuxen	24
Medier	28
Ett tryggt liv	30
Ekonomi	32
Konsumtion	38
Hållbar utveckling	40
Hållbar konsumtion	46

VÄRLDEN

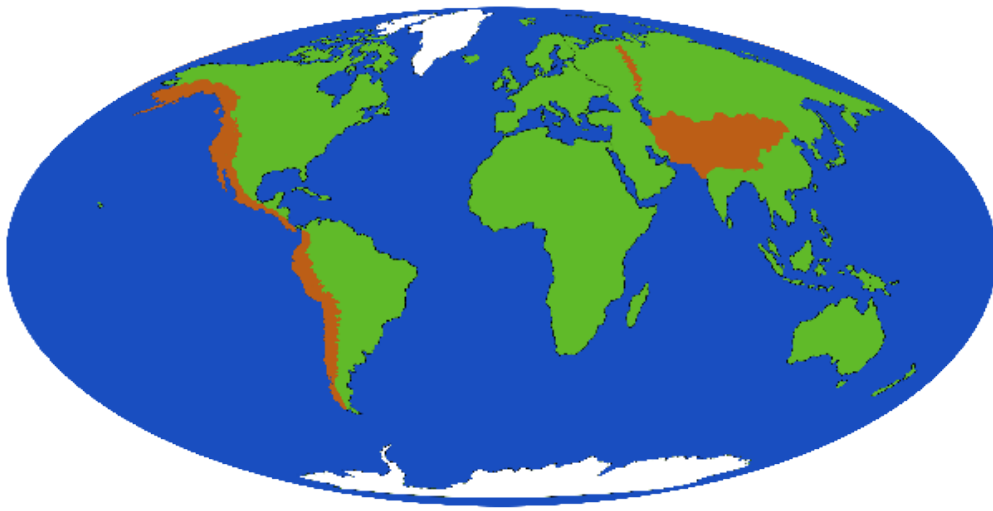
1 Vad betyder **kartans färger**?

vitt = _____

blått = _____

grönt = _____

brunt = _____

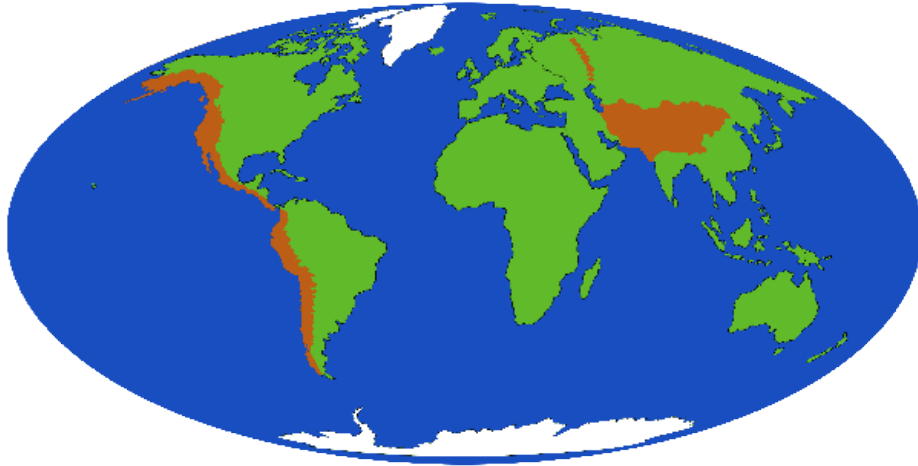
2 Finns det mera land eller mera vatten
på **världskartan**?

VÄRLDEN

1

Bor vi närmare **Nordpolen** eller närmare **Sydpolen**?

N

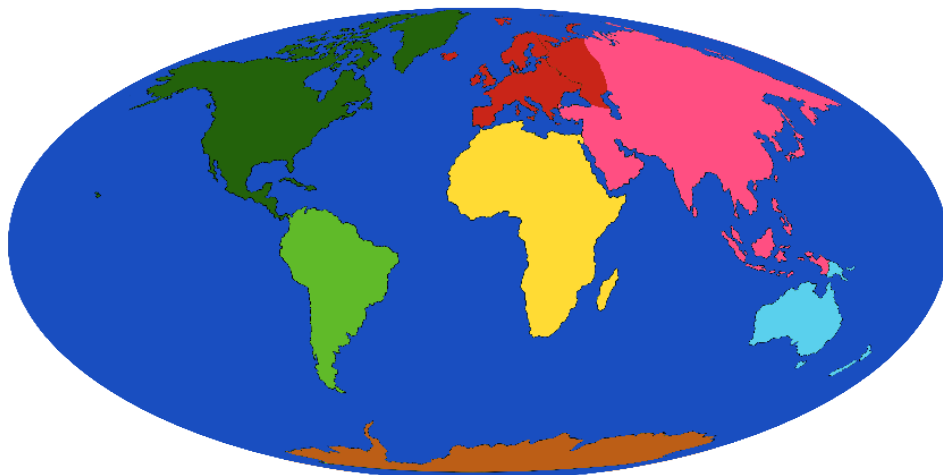

S

2

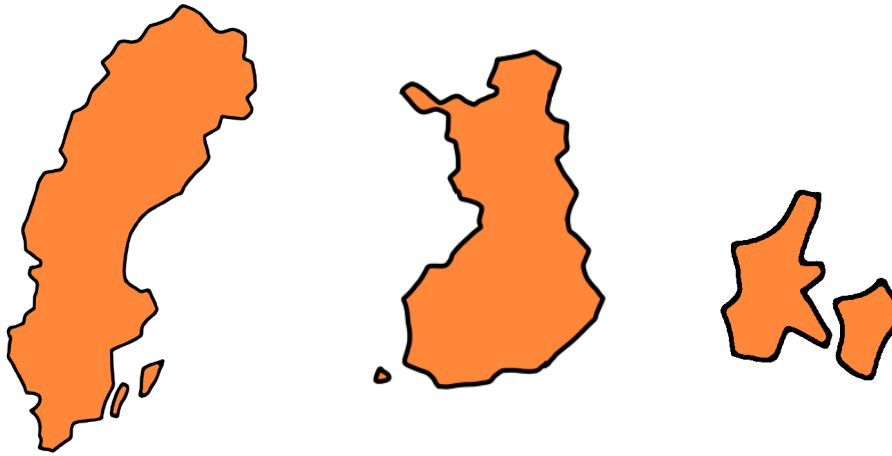
Vad heter vår **världsdel**?

Rita ett X på vår världsdel!

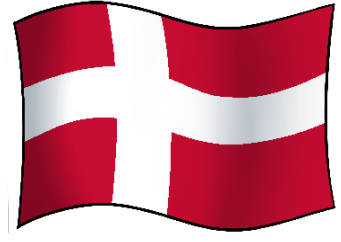

LÄNDER I EUROPA

1 Ringa in landet **Finland**.

2 Ringa in **Finlands flagga**.

3 Ringa in rätt svar.

Vår **världsdel** heter

- a) Afrika
- b) Nordamerika
- c) Europa.

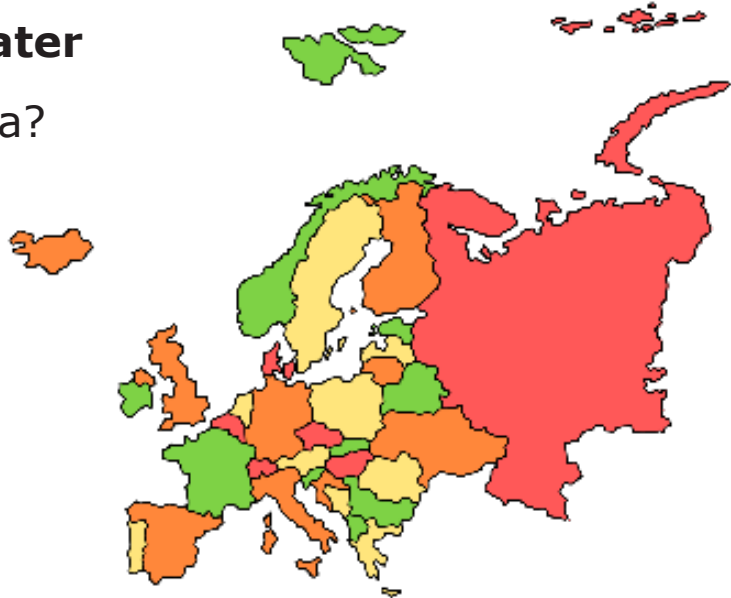
LÄNDER I EUROPA

1

Ringa in rätt svar.

Ungefär hur många
självständiga **stater**
finns det i Europa?

- a) 30
- b) 50
- c) 100

2

Ringa in rätt svar.

Finland är en

- a) **republik**
- b) **monarki.**

3

Ringa in rätt svar.

Vem är **statschef**,
alltså högsta chef i Finland?

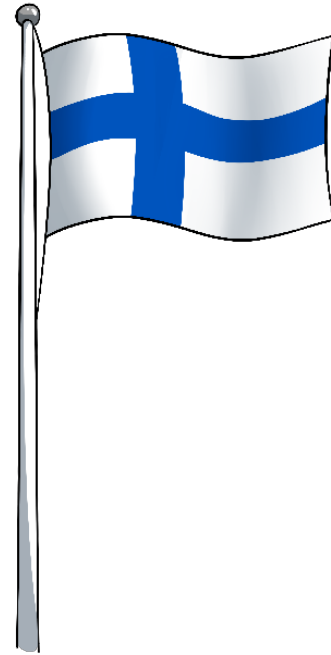
- a) kungen eller drottningen
- b) presidenten

FINLAND

1 Ringa in rätt svar.

Vilket datum firar vi **Finlands självständighetsdag**?

- a) 6 januari
- b) 6 juni
- c) 6 december

2 Ringa in rätt svar.

Vilka får rösta i en **demokrati**?

- a) alla barn och vuxna
- b) alla vuxna

3 Ringa in rätt svar.

I **kommunalvalet** väljer vi vilka som ska

- a) bestämma i kommunen vi bor i
- b) få bo och jobba i vår kommun.

FINLAND

1

Finland är med i EU,
Europeiska Unionen.

Vad vill EU? Ringa in rätt svar.

- a) hela Europa ska bli ett enda land
- b) alla folk i Europa ska ha det lika bra

2

Vilka olika val ordnar vi i Finland?

Stryk över det val som inte ordnas.

- a) presidentval
- b) riksdagsval
- c) regeringsval
- d) kommunalval
- e) val till Europa-parlamentet

3

Vad kallas den person som är

högsta chef i kommunen? Ringa in.

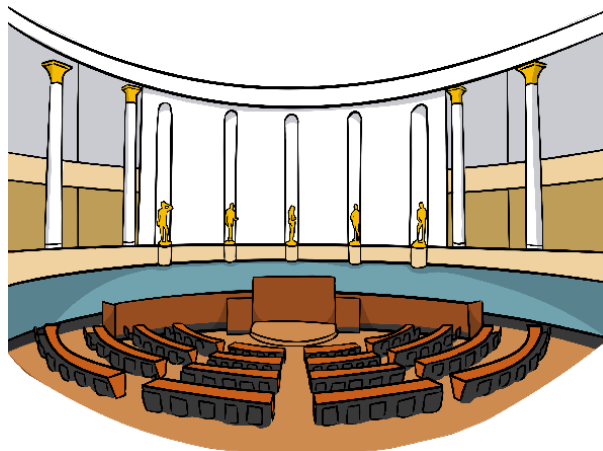
- a) kommunchef
- b) kommundirektör

FINLAND

4 Vilka **bestämmer allra mest** i Finland?

Ringa in.

- a) riksdagen
- b) regeringen

5 Vad jobbar **presidenten** med?

Ringa in.

- a) Finlands djur och natur
- b) Finlands kontakter med andra länder

6 Vilket **språk** talar de allra flesta i Finland?

Ringa in.

- a) svenska
- b) romani
- c) finska
- d) teckenspråk

7 Vad betyder orden? Dra streck.

majoritet •	• en mindre grupp
minoritet •	• en större grupp

FINLAND

- 4 Vad jobbar **riksdagen** med? Ringa in.
a) stiftar lagar och kontrollerar att allt går rätt till i landet
b) leder polisens arbete
- 5 Vad gör **statsministern**? Ringa in.
a) leder riksdagens arbete
b) leder regeringens arbete
- 6 Vad jobbar **ministrarna** i regeringen med? Ringa in.
a) allt som finländarna behöver
b) allt som presidenten ger order om
- 7 Folk som flyttat till Finland talar sina egna modersmål. Vad gör en **tolk**? Ringa in.
a) översätter språk
b) skaffar fram pengar

INVÅNARE

- 1 Ringa in. En **invånare** är
- a) en person som är född i Finland
 - b) en person som bor i Finland.

- 2 Ringa in. En **invandrare** är
- a) en person som flyttat till Finland
 - b) en person som tycker om att vandra långt.

- 3 Ringa in. En **flykting** är
- a) en person som tvingats fly från sitt eget land
 - b) en person som vill ut på äventyr.

INVÅNARE

- 1 Ringa in. Alla **invånare** har
- a) rätt till ett bra liv i Finland
 - b) rätt att rösta i alla val som ordnas i Finland.

- 2 Ringa in. **Flyktingar** flyr sitt land på grund av
- a) familjeproblem i hemlandet
 - b) krig, svält och naturkatastrofer.

- 3 Stryk över det som inte stämmer.

Alla barn har rätt till

- a) namn och hem
- b) skola och utbildning
- c) vila och lek
- d) pengar och telefoner
- e) hälsovård och sjukvård
- f) omvårdnad och respekt
- g) egna tankar och åsikter.

INVÅNARE

4 Vilka är våra **grundrättigheter**?

Stryk över den mening som inte hör till.

- Alla är lika värdefulla.
- Alla får bo var de vill.
- Alla får tycka, tro och tänka vad de vill.
- Alla får bestämma själv över sitt liv.
- Ingen får bli sjuk.
- Ingen får **diskrimineras**, alltså behandlas orättvist.

5 Vilka är våra **skyldigheter**?

Stryk över den mening som inte hör till.

- Vi måste lyda landets lagar.
- Vi måste lyda alla människor.
- Vi måste ta hand om barnen.
- Vi måste hjälpa till om det hänt en olycka.
- Vi måste vittna inför domstol om det skett ett brott.

INVÅNARE

4

Allemansrätten ger oss många rättigheter.

Stryk över det som inte stämmer.

Vi får

- röra oss fritt i naturen
- skräpa ner
- plocka bär och svamp
- meta och pilka
- åka båt och simma.

5

Vad betyder ordet **rasism**?

Ringa in.

- a) när någon anser att folk är mindre värda ifall de inte ser ut på ett visst sätt
- b) när någon anser att rika människor är mer värda än fattiga människor

KOMMUN

1 Vad är en **kommun**?

Ringa in.

- a) en stad eller en by
- b) en stad eller några byar
och områdena runt omkring

2 Vad är ett **samhälle**?

Ringa in.

- a) människor som lever tillsammans
under gemensamma regler och lagar
- b) människor som tycker lika
om det mesta

KOMMUN

1 Vad är ett **kommunvapen**?

Ringa in.

- a) en kanon
- b) en bild med något som
är typiskt för en kommun

2 Kommuninvånarna ska
ha det så bra som möjligt.

Ringa in allt som **kommunen**
måste ordna.

- dagvård
- skolor
- äldreomsorg
- bibliotek
- hälsoomsorg
- sjukvård

FAMILJ

1 Vad är en **familj**?

- a) flera vuxna
- b) vuxna och barn

2 Vad är en **ensamförsörjare**?

- a) en vuxen som ensam tar hand om sin familj
- b) en vuxen som känner sig ensam

3 Vad betyder ordet **vårdnadshavare**?

- a) personalen som sköter om barnen på dagis
- b) den person eller de personer som har hand om ett barn

4 Vad menas med **gemensam vårdnad**?

- a) båda föräldrarna tar lika stort ansvar för barnet
- b) alla i släkten tar hand om barnet

FAMILJ

1

Vad är en **kärnfamilj**?

- a) en mamma, en pappa och barn
- b) en mamma och barn

2

Vad är en **nyfamilj**?

- a) en mamma och hennes barn,
en pappa och hans barn och
deras gemensamma barn
- b) en pappa och hans föräldrar

3

Vad betyder ordet **adopterad**?

- a) ett barn som fötts av
andra föräldrar men som
numera tillhör en ny familj
- b) ett barn som bor tillfälligt
hos en familj

4

Vad betyder ordet **fosterbarn**?

- a) ett mycket litet barn
- b) ett barn som bor tillfälligt hos en familj

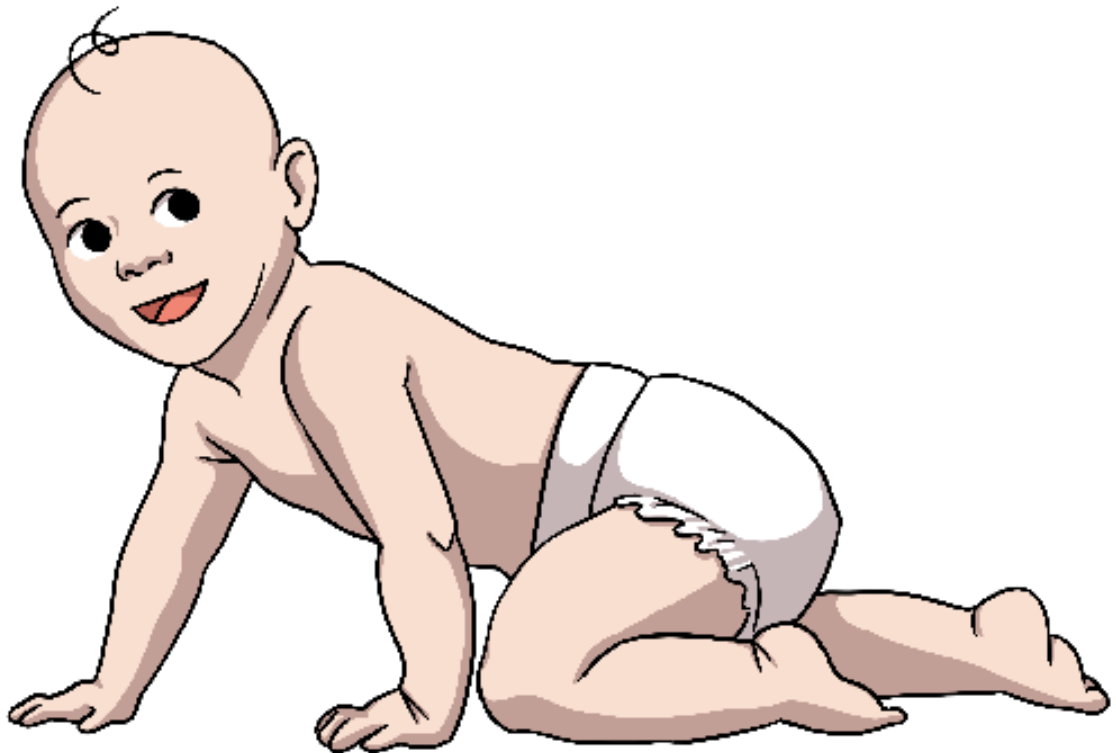
JAG

1 Vad är ett **födelsedatum**?

- a) dagen, månaden och året vi föddes
- b) då vi fyller jämna år och firar med stort kalas

2 Vad är en **personbeteckning**?

- a) en rad med siffror som bevisar att vi är vi
- b) en namnunderskrift

JAG

1

Hur gick det till då vi fick våra **namn**?

a) våra syskon bestämde
vilka namn vi skulle få

Anna

b) de vuxna bestämde

Tomas

vilka namn vi skulle få

Amir

2

Vad består en **personbeteckning** av?

a) vårt födelsedatum och
fyra kontrolltecken

b) slumpvis valda siffror och bokstäver

JAG OCH SKOLAN

1 **Förskolan** är **obligatorisk**.

Det betyder att

- a) alla måste gå minst ett år i förskolan
- b) det är frivilligt att gå i förskolan.

2 Hur många år ska barn gå i **grundskolan**?

- a) 9 år
- b) 9 år, 10 år eller 11 år

3 När är barnen **klara med grundskolan**?

- a) då de fyllt 17 år
- b) då de avslutat sista terminen i årskurs 9

JAG OCH SKOLAN

1

När får ett barn
börja i förskolan?

- a) det är då barnet
fyller 5 eller 6 år
- b) då barnet vill börja

2

När får ett barn
börja i grundskolan?

- a) då barnet fyllt 7 år
- b) då barnet är mellan
5 och 8 år

3

Vad betyder ordet **läroplikt**?

- a) alla måste få undervisning
i en skola
- b) alla måste få undervisning
men den kan ges
hemma eller var som helst

JAG SOM VUXEN

- 1 Vad kan vi syssla med
efter grundskolan?

Stryk över det som inte stämmer.

Vi kan

- a) studera vidare i en annan skola
- b) börja jobba
- c) få en praktikplats,
alltså jobbträna
på en riktig arbetsplats
- d) få bra lön utan att jobba.

- 2 Vad får **myndiga** personer göra?

Stryk över det som inte stämmer.

Myndiga personer får

- a) bestämma över sina egna liv
- b) göra bara det de själva vill
- c) sköta sin egen ekonomi,
alltså sina pengar
- d) tycka, tänka och tro på
vad de vill.

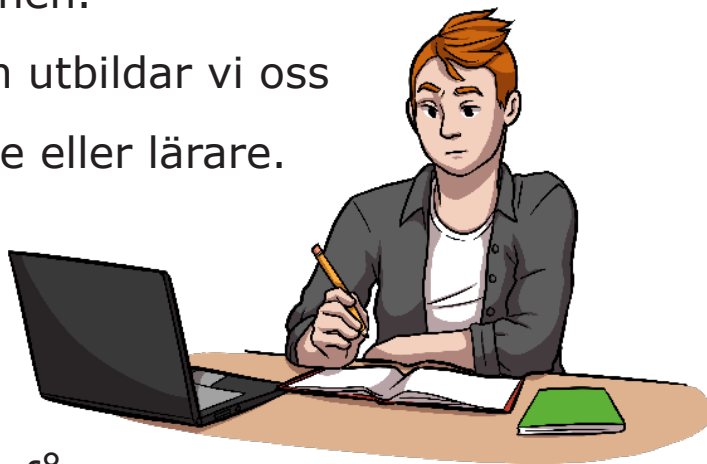
JAG SOM VUXEN

1

Vad lär vi oss i **olika skolor**?

Stryk över det som inte stämmer.

- a) I yrkesskolan lär vi oss ett yrke,
till exempel bagare eller bilmekaniker.
- b) I gymnasiet lär vi oss mer om
olika skolämnen.
- c) I yrkesskolan utbildar vi oss
till tandläkare eller lärare.

2

Myndiga personer får

vara med och bestämma i

landet Finland.

Stryk över det som inte stämmer.

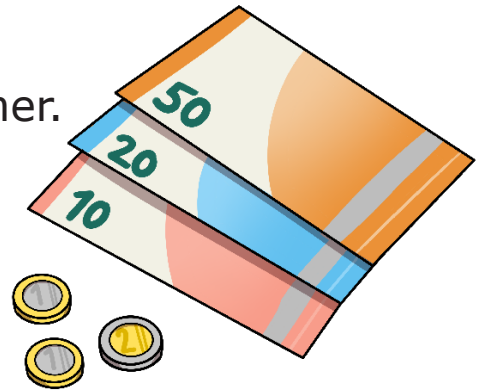
- a) Myndiga får rösta i val.
- b) Myndiga får ställa upp som
kandidater i val.
- c) Myndiga får bestämma hur
andra ska tycka, tänka och tro.

JAG SOM VUXEN

- 3 På vilka olika sätt kan vuxna få pengar?

Stryk över det som inte stämmer.

- a) de jobbar och får lön
- b) de har pension
- c) de får olika bidrag
- d) de har barnen att jobba och tar sen deras pengar

- 4 Varför ger staten **barnbidrag** till alla barnfamiljer? Ringa in.

- a) så att alla barn kan få mat och kläder
- b) så att familjen kan åka på semester

- 5 Stryk över det som inte stämmer.

- a) om vi har ett **körkort** så får vi köra alla slags **fordon**
- b) ett körkort gäller bara för vissa sorts fordon

JAG SOM VUXEN

3

Alla bidrag och understöd
betalas ut via **FPA**,

Folkpensionsanstalten.

Men varifrån kommer pengarna?

- a) från staten
- b) från de rika i Finland
- c) från ett vuxenlotteri

4

Stryk över det understöd
som inte finns.

- a) bostadsbidrag
- b) föräldrapenning
- c) bilbidrag

5

Vad duger inte som
identitetsbevis?

- a) ett pass
- b) ett körkort
- c) ett id-kort

MEDIER

1 Stryk över det som inte är ett **nyhetsmedium**.

- a) tidningar
- b) tv och radio
- c) posten
- d) internet

2 Stryk över det som inte är ett **socialt medium** på internet.

- a) TikTok
- b) Wikipedia
- c) Instagram
- d) YouTube
- e) Facebook

3 Stryk över det som inte stämmer om **internet**.

- a) kopplar ihop datorer
- b) spionerar på alla människor
- c) hjälper oss att hitta information

MEDIER

1

Vad vill **reklamen**?

- a) få oss att köpa saker
- b) få oss på gott humör
- c) få oss att känna oss misslyckade

**DRICK KAFFE
LEV LÄNGRE!**

2

Vad betyder ordet
yttrandefrihet?

- a) vi får säga och skriva
precis vad vi vill om andra
- b) vi får tänka, tro och tycka
vad vi vill men utan att
såra andra människor

3

Vad betyder ordet **nätberoende**?

- a) vi surfar på internet
flera timmar varje dag
- b) vi kan inte leva
utan vår mobiltelefon

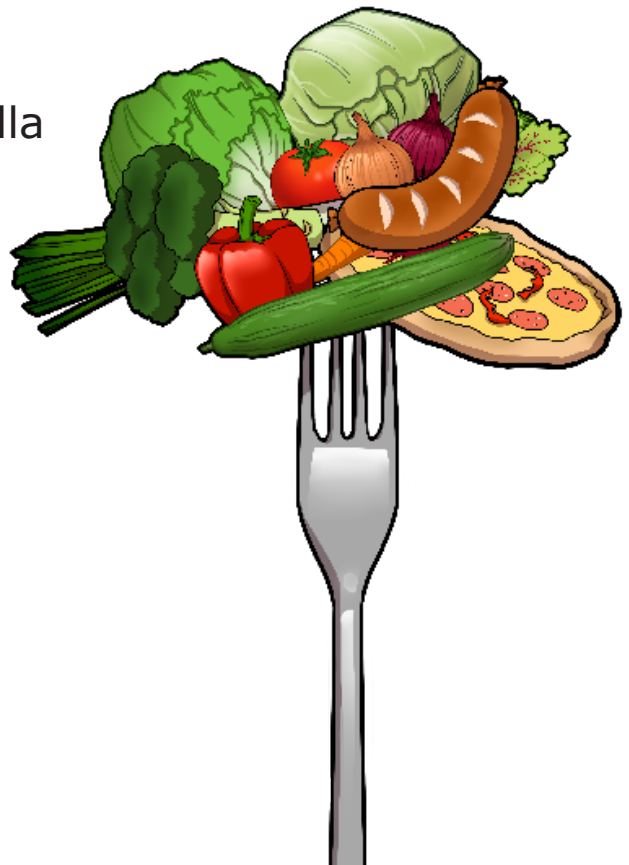
ETT TRYGGT LIV

1 Vilka kommer och hjälper oss om vi ringer **112**?

- a) brandkåren
- b) brandkåren eller polisen
- c) brandkåren, polisen eller ambulansen

2 Vad menar vi med **näringsrik mat**?

- a) maten ska innehålla nyttiga vitaminer och mineraler
- b) maten ska snabbt göra oss mätta
- c) maten ska innehålla sånt vi tycker om

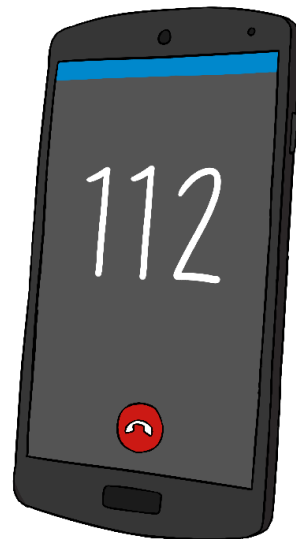
ETT TRYGGT LIV

1

Vad ska vi säga då
vi ringer 112?

Stryk över det som inte stämmer.

- a) vad vi heter
- b) vad som har hänt
- c) var det har hänt
- d) vad människorna som
behöver hjälpen heter
- e) vilken slags hjälp de behöver

2

Varför behöver vi **sova**?

Stryk över det som inte stämmer.

- a) öronen behöver vila
- b) hela kroppen behöver vila
- c) hjärnan behöver rensas
- d) vår kropp behöver
laddas inför nästa dag

EKONOMI

1 Vad betyder ordet **inkomst**?

- a) personer som kommer in i vårt hem
- b) pengar som kommer in på vårt bankkonto

2 Var kan vi lära oss ett **yrke**?

Stryk över det som inte stämmer.

- a) i grundskolan kan vi bli lärare
- b) i yrkesskolan kan vi bli bagare, svetsare eller kock
- c) i yrkeshögskolan kan vi bli sjukskötare eller ingenjör
- d) vid universitetet kan vi bli läkare eller präst

3 Ringa in det som är sant.

- a) alla jobbar på vardagar
- b) ingen jobbar på natten
- c) olika yrken har olika jobbtider

EKONOMI

1 När får vi börja **sommarjobba**?

- a) när vi själva vill
- b) när våra föräldrar tycker att vi är tillräckligt vuxna
- c) det år vi fyller 14 år

2 Vad är ett **företag**?

- a) en firma som tillverkar eller säljer något
- b) ett stort bolag som staten äger

3 Vad menas med **skiftarbete**?

- a) folk jobbar olika tider på dygnet
- b) folk jobbar bara på veckosluten

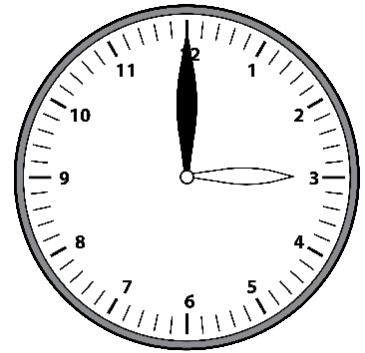
EKONOMI

4

Hur många timmar jobbar folk?

Stryk över det som inte stämmer.

- a) **heltid** betyder att folk jobbar 37-40 timmar i veckan
- b) **deltid** betyder att folk jobbar mindre än 37-40 timmar i veckan
- c) de flesta jobbar hela tiden

5

Vad är **utgifter**? Ringa in.

- a) allt vi måste betala för varje månad
- b) den summa vi måste betala då vi köper en ny bil

6

Vad är viktigast? Ringa in.

- a) presenter och resor
- b) boende och mat
- c) bio och nöjen

EKONOMI

4

Vad bestäms i ett **arbetsavtal**?

Stryk över det som inte stämmer.

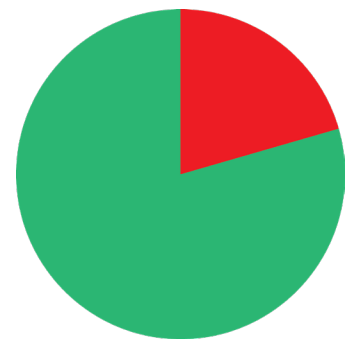
- a) vad vi ska jobba med
- b) hur många timmar vi ska jobba
- c) hur många minuter vi får komma för sent varje morgon
- d) vad vi får i lön

5

Hur mycket betalar folk i **skatt**?

Stryk över det som inte stämmer.

- a) ju högre lön desto högre skatt
- b) ju lägre lön desto lägre skatt
- c) alla betalar lika mycket i skatt

6

Vad är en **budget**? Ringa in.

- a) en plan där inkomsten ska räcka till utgifterna
- b) en inköpslista
- c) ett avtal med banken

EKONOMI

7 Vad är **kontanter**?

- a) sedlar och mynt
- b) personer vi känner

8 Vad är ett **bankkort**?

- a) ett kort som vi kan låsa upp dörren till banken med
- b) ett kort som vi kan betala våra inköp i butiken med

9 Vad är ett **kreditkort**?

- a) ett kort som inte är mitt men jag får använda det
- b) ett kort som jag kan betala mina inköp med men pengarna jag betalar med är inte mina, de är lånade

EKONOMI

7

Vad måste vi ha för att få ett **banklån**?

- a) pengar på banken
- b) en inkomst

8

Vad är **ränta** och **amortering**?

Stryk över det som inte stämmer.

- a) ränta är den summa som det kostar att ha ett banklån
- b) amortering är den summa som låntagaren varje månad ska betala tillbaka på lånet
- c) ränta och amortering är bankens ord för inkomster och utgifter

9

Vad är ett **sms-lån**?

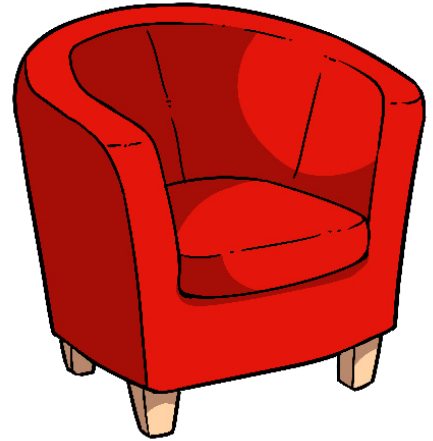
- a) ett snabblån via mobilen
- b) när vi lånar nåns mobil

KONSUMTION

1 Vad betyder **returrätt**?

- a) vi får lämna tillbaka
saken vi köpte och då
får vi också tillbaka
pengarna vi betalat
- b) vi får åka tur och retur,
alltså fram och tillbaka,
på samma tågbiljett

2 Vad är ett **kvitto**?

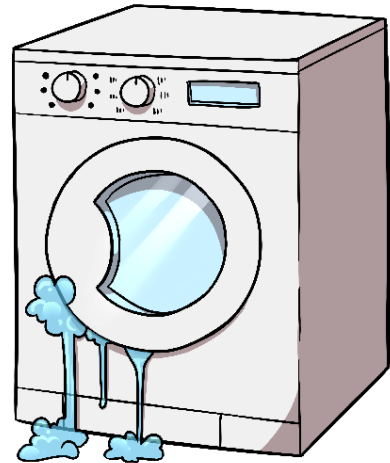
- a) ett papper som visar vilka vi är
- b) ett papper där det står
vad vi köpte,
när vi köpte det,
vad det kostade och
i vilken butik vi handlade

KONSUMTION

1

Vad betyder **garanti**?

- a) vi får pengar från butiken
ifall vi inte är nöjda med
saken vi köpte
- b) vi får en ny sak från butiken
ifall den vi nyss köpte
gått sönder

2

Vad är ett **digitalt kvitto**?

- a) ett kvitto som skickas som
ett meddelande från butiken
till vår telefon eller
till vår dator
- b) ett svarsmejl som
bekräftar att vårt mejl
kommit fram

HÅLLBAR UTVECKLING

1 Vad är **hållbar utveckling**?

Stryk över det som inte stämmer.

- a) vi ska sköta om vår jord
så bra som möjligt
- b) våra barn och barnbarn
ska också ha en fin
planet att bo på
- c) vi som lever nu ska
inte göra slut på
jordens resurser
- d) vi ska bara bry oss om oss själva

2 Till vad behöver vi **energi**?

Stryk över det som inte stämmer.

- a) för att få ljus och värme
- b) för att driva bilar och maskiner
- c) för att få barnen att växa
- d) för att kyla ner bostäder
under varma sommardagar

HÅLLBAR UTVECKLING

1

Vad är en **råvara**?

Stryk över det som inte stämmer.

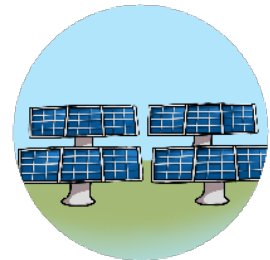
- a) vatten och skog
- b) råolja och naturgas
- c) ost och bröd
- d) järnmalm och koppar

2

Vad är **förnybar energi**?

Stryk över det som inte stämmer.

- a) vindkraft
- b) kolkraft
- c) solkraft
- d) vattenkraft
- e) växtdelar och trä

HÅLLBAR UTVECKLING

3 Vad är **energiavfall**?

Stryk över det som inte stämmer.

- a) skogsrester, rötter och kvistar
- b) trasiga kläder och tyg
- c) söndriga kartonger
- d) gamla skor och möbler
- e) somliga plaster

4 Vad är **bioavfall**?

Stryk över det som inte stämmer.

- a) tomma mjölkförpackningar
- b) matrester
- c) bananskal och äppelskruttar
- d) möjligt bröd
- e) kaffesump

HÅLLBAR UTVECKLING

3

Vad är **icke förnybar energi**?

Stryk över det som inte stämmer.

a) olja

b) kol

c) gas

d) vatten

e) kärnkraft

4

Vilka material kan **återvinnas**?

Stryk över det som inte stämmer.

a) gamla tidningar

b) metallgrejer

c) glasburkar

d) skor

e) plastflaskor

HÅLLBAR UTVECKLING

5 Vad är **närproducerad** mat?

- a) mat som odlas nära oss
- b) mat som kommer från andra länder
- c) näringsrik mat

6 Vad är **ekologisk mat**?

- a) billig mat
- b) mat som odlas med hjälp av naturlig gödsel och utan gifter
- c) mat från länder i södra Europa

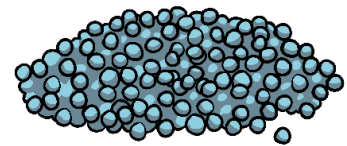
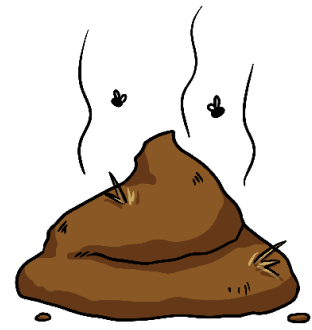
HÅLLBAR UTVECKLING

5

Vad är sant om **gödsel**?

Ringa in 2 påståenden.

- a) djurgödsel är kiss och bajs som innehåller naturliga näringsämnen
- b) djurgödsel är värdelöst för det innehåller inget som växterna behöver
- c) konstgödsel innehåller farliga gifter
- d) konstgödsel innehåller näringsämnen som växterna behöver

6

Vad är sant om **bekämpningsmedel**?

Ringa in 1 påstående.

- a) kemikalier som skyddar människor
- b) kemikalier som skyddar växter

HÅLLBAR KONSUMTION

1 Vad är sant om **konsumenter**?

- a) en förnuftig konsument köper alltid det som är billigast
- b) en förnuftig konsument köper bara sånt som hen faktiskt behöver
- c) en förnuftig konsument köper bara det som är dyrast och bäst

2 Vad betyder logon **Rättvis handel**?

- a) varan är billig och bra
- b) priset är rätt för oss
- c) odlarna får rättvisa löner

HÅLLBAR KONSUMTION

1

Vad är sant om **hållbar konsumtion**?

Ringa in.

- a) Luomumärkta varor
är ekologiskt odlad mat
- b) Svanenmärkta varor
är producerade
utan att skada naturen

2

Vad betyder ordet **barnarbetskraft**?

Ringa in 1 påstående.

- a) barn jobbar istället för att
gå i skola
- b) vuxna hjälper barnen så att
de har råd att gå i skola

Det här arbetshäftet innehåller uppgifter till läromedlet Alla vi tillsammans Samhälle.

Till läromedlet hör 57 begreppskort som förklarar olika strukturer och fenomen i vårt samhälle. Korten är nivåindelade i två nivåer och användningen anpassas enligt individuella behov. Uppgifterna i detta arbetshäfte bygger på dessa kort.

Läromedlet riktar sig till barn i årskurs 4 - 6, men också till ungdomar och unga vuxna i behov av stöd, som behöver grundläggande kunskaper om vårt samhälle.

Läs mer om läromedlet, och ta del av vår handledning, i vår digitala materialbank på www.larum.fi/allavitillsammans